

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT **UKRAINIENNE**

Число 44 (498) Рік вид. XI. 10 листопада 1935 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 10 листопада 1935 року.

В минулому числі «Тризуба» подали ми звістку про новий судовий процес у Києві проти розкритої більшовиками української національної організації, якою керували старшини Армії Української Народньої Республіки.

Старшин цих засуджено на смерть, і Українська Армія на вівтарь отчизни принесла нові жертви, які вона і після відходу свого за межі України продовжує складати.

Двоє старшин, засуджених на смерть і 22 члени української національної організації на заслання й в'язницю — такий кривавий і каторжний баланс цього нового процесу, яким московські окупанти ще раз показують Україні свою тяжку, мертву руку.

Але не дивлячися на весь московсько-комуністичний терор, на всі можливі заходи окупаційної влади, щоб здушити український національний рух, совітська Москва, — як показує хоч би й цей новий процес, — не в силі зломити духа українського народу, його волі до національного визволення.

Та Москва, користаючи із своєї влади, може ще далі фізично нищити наш народ, але духа його вона не спроможна забити!

Подібні судові процеси показують нам, що боряться там, у нас вдома, живі сили нашого народу, що та боротьба не вгаває й точиться безперестанно. А розгалудження національних організацій по всій Україні, потайні друкарні — свідчать про розміри тієї боротьби, свідчать про те, що нею охоплений весь наш народ та що ми, — ті, що

перебувають на еміграції, — живемо одними з ним думками, спільними ідеалами.

Через усі кордони простягаємо ми нашим братам, що боряться вдома з московським наїздником, нашу руку, кличемо їх до витривалости в дальшій боротьбі і надіємося, що наступить довгожданний мент, коли ми знову зможемо поєднати наші зусилля в остаточному рішучому бою за найвище право українського народу — на своє незалежне, самостійне державне існування.

* * *

У відділі «З преси» подаємо в цьому числі «Тризуба» інформації про українську національну маніфестацію, що відбулася в Н'ю-Йорку 1 вересня с. р.

Безперечно, подібні маніфестації можуть являтися корисним і потрібним заходом наших земляків, — куди б їх доля не занесла на еміграції, — як з боку зміцнення свого національного духу, так і з боку пропаганди української справи між чужинцями, яку при тій нагоді можна провести.

Не треба при тому, одначе, забувати впорядчикам подібних маніфестацій на чужині, що для досягнення максимуму результатів являється цілковито необхідним триматися національної дисципліни, необхідно складати свої зусилля з тими зусиллями, які в даній хвилині виявляє в боротьбі за свої права український народ на місцях свого розселення, як рівно-ж необхідним являється триматися тої тактики, якої в боротьбі в дану хвилину тримаються міродайні представники українського народу на українських землях або на чужині. Не можуть, не сміють відповідальні українські діячі вести, — в даному разі в Америці, — якусь окрему акцію, одірвану від тої, яку зараз на «лінії вогню», в борні веде український народ на своїх землях.

Одначе з повідомлень н'ю-йоркської «Свободи», — що, до речі, показує себе цілком солідарною з організаторами маніфестації, про яку йде мова, — ми бачимо, що та маніфестація в Н'ю-Йорку, яка пройшла під прапором «націоналізму», у великій частині своїй являлася полем для більшої і меншої демагогії більших і менших невідповідальних осіб.

Не будемо тут говорити про пропагандну сторону ма ніфестації для чужинців — пропаганда ця має в таких випадках свій ефект незалежно від тих чи інших помилок керівників маніфестації. Не будемо тако-ж говорити про націоналістичне зафарблення маніфестації. В часі великого змагання нації за свої права на життя, в даному періоді нашої визвольної боротьби і в даних умовах необхідно, щоб нарід, що бореться, посідав здоровий націоналізм, — основу кожного національного руху, не викривлений жадним «націоналізмом» у лапках.

Але дивуватися треба тому, як можна, цілковито одірвавшись од напрямків тактики, яку зараз веде український народ у своїй визвольній боротьбі, десь за океаном виставляти якісь інші, нові гасла.

Українська еміграція в Америці лише в малій частині складається із земляків наших з Великої України. В більшості це емігранти із бувшої Австрії — отже з Буковини, Закарпаття і, головним чином, із Галичини. Залишимо тому в стороні домагання до наших американських земляків ясного розуміння в найширшому сенсі справи напрямних боротьби за українську державність в теперішніх умовах, хоч ми думаємо, що розуміння цього од них вимагати можна. Тут обмежимося лише вимогою розуміння інтересів у дану хвилю їх вужчої батьківщини, їхньої області, з якої вони походять. Але й тут ми бачимо повну їх одірваність од краю, повну відсутність зв'язку з ним, бачимо якесь витання у хмарах.

Чи в таких умовах маніфестації, що їх наші земляки роблять в Америці, можуть принести для української справи належну користь?

Прекрасні інтенції, багато галасу й декорацій, включно до привезення з Європи недисциплінованого українського генерала, що порвав зв'язки з рідною армією й вийшов із підлеглисти своєму урядові — урядові Української Народньої Республіки, — а яка конкретна поміч, яке од того всього шуму реальне підсилення нашої визвольної акції?

Це питання не для тих, що влаштовували «державницьку маніфестацію» в Н'ю-Йорку. Питання це — для роздуми над ним — для тих, хто в тій маніфестації масово приймав участь, кому невідповідно було освітлено становище української справи і кого скеровано не на властивий шлях.

Пам'яті Агенора Артимовича

Над свіжою, щойно присипаною могилою нехай дозволено буде й мені склонити голову.

Один із численних та вдячних його учнів, мав я велику насолоду в безпосередньому контакті протягом кількох літ пізнати цього визначного вченого, учителя й вихователя.

Агенор Артимович не лише знав прекрасно всю старовину в різних її галузях, він—що більше й важніше—її по-над усе любив, бо бачив у неоцінних скарбах високої культури старинних греків і римлян могутнє, живе джерело найкращих людських подвигів.

А маючи в серці таку любов до свого предмету, він мусів бути й добрим посередником між трудною — бо сягаючою по давнє минуле— матерією і палким — бо живучим нині — молодим поколінням. І прекрасно вмів покійний запалити молоді любов'ю серця до старовинних звичаїв, до ніколи неминучих ідеалів.

Тим самим стався він і найкращим вихователем молоді, яка гаряче полюбила зміст етики й ідейного життя старинних культурних народів, а свого дорогого вчителя поважала, цінила та наслідувати старалась.

Велика всесвітня війна розсіяла-розвіяла і учнів, і учителів, залишилися тільки спомини. І такі вони могутні, що примушують з великою пошаною й сердечним смутком згадати незабутнього свого вчителя.

Вічна Йому пам'ять!

Прот. Іларіон Бриндзан.

З «Українського Тиждня» подаємо такі відомості про життя покійного і його похорон.

21 жовтня с. р. в Празі помер проф. Агенор Артимович, знаний в широких українських колах. Народився покійний 31 листопаду 1879 року на Буковині; вихований в українських традиціях, будучи ще хлопцем став свідомим українцем, а коли закінчив свої студії, став свідомим своїх національних завдань педагогом. Завдяки його старанням за його директорування гімназія в Кіцмані стала українською. Директор гімназії Артимович не залишає і наукової праці та габілітується перед самою війною на Чернівецьким університеті на доцента класичної філології. За часи визвольної боротьби А. Артимович стає членом Української Національної Ради від Буковини, а потім секретарем освіти ЗУНР. Після травневої катастрофи в 1919 р. переїхав він до Відня, де взяв участь у організації Українського Вільного Університету (1920), з яким переїхав до Праги. Тут він викладав ще в Українському Педагогічному Інституті та був якийсь час (1928-30) директором української гімназії в Ржевницях. Продовжуючи працювати науково, виступає покійний на наукових з'їздах, входить в контакт з не-українськими науковими колами та друкує кілька праць з фонології. Залишилися і неопубліковані рукописи, між ин-

шим переклади грецьких драматичних творів, що він їх переклав спільно з своїм найближчим приятелем д-ром Сімовичем.

Урочисто поховали А. Аргимовича українці в Празі. На похороні прощальне слово виголосили проф. Д. Дорошенко, декан Українського Університету, та проф. Ф. Слюсаренко, від Педагогічного Інституту проф. Л. Білецький, од Української Гімназії проф. М. Хлур, а від Батьківського Комітету проф. К. Подільський. Говорилися промови українською та латинською мовами.

З життя й політики

— Ліквідація карткової системи на продовольчі продукти. — Сільсько-господарська кампанія.

В совітському союзі переведено реформу, яка має велике господарське і політичне значіння. Постановою СНК СССР і ЦК ВКП, оголошеною 26 вересня, з 1 жовтня переведено зниження цін на хліб і хлібні та харчові продукти, і одмінено карткову систему постачання м'ясом і м'ясними продуктами, жирами, рибою і рибними продуктами та цукром. Реформа ця є далішим розвитком і продовженням заходів по ліквідації карткової системи, розпочатих в грудні минулого року. Згідно з новою постановою, ціни на хліб і продовольчі продукти, для яких карткова система була одмінена 1 січня, знижують, в розмірах залежно од продукту і району, приблизно на 10-15 відс. Отже, наприклад, кіло житнього хліба, яке досі в другому районі (УССР, опріч Дніпропетровської області), коштувало 90 коп., буде продаватися по 75 коп., в третьому районі (Дніпропетровська і Одеська області) замість 1 карб. по 85 коп.; хліб пшеничний за кіло другого сорту в другому районі замість 1 карб. по 90 коп., в третьому районі замість 1 карб. 10 коп. по 1 карб.; хліб пшеничний першого сорту в другому районі замість 1 карб. 80 по 1 карб. 50 к., в третьому районі замість 2 карб. — 1 карб. 70. Що-до цін на ті продукти, для яких карткова система ліквідується від тепер, то вони так само, як і ціни на харчові продукти, встановлюються на основі поділу СССР на райони. Про розміри цін можуть дати уявлення такі ілюстрації. Ціни на волове м'ясо (Київ, Харьків, Одеса, Дніпропетровськ, Запоріжжя) 7 карб. 40 коп. — 4 карб. 20 коп. за кіло, в залежності від сорту; ковбаса від 9 карб. 80 коп. до 16 карб. 50 коп. за кіло; цукор (для цілої УССР) пісок 4 карб. 20 коп. за кіло, рафінад 4 карб. 60 коп.; масло солоне (УССР) — 14 карб. кіло, несолоне — 16 карб., картопля (Київ, Дніпропетровськ, Харьків) 35 коп. кіло. При зрушенні карткової системи заховується проте обмеження розміру одноразових заупок — для м'ясаних продуктів, риби, рибних продуктів і цукру по два кіла за один раз, для масла в 500 грам. («Изв.» ч. 225 з 26. IX). Такий основний зміст постанови СНК СССР і ЦК ВКП(б).

Значіння цієї реформи полягає, в першу чергу, в тих народно-господарських і фінансових наслідках, які вона веде за собою. В цій її оцінці ми не розходимося з тими висновками, які робить відносно нової постанови совітська преса. Хоч і роблено там спробу оцінювати цю реформу, як нове добродійство, яке з ласки своєї Сталін робить робітництву, переважають все таки і в совітській пресі голоси, що підкреслюють у першу чергу її народно-господарське значіння. Бо справді, оцінювати цю нову постанову, як заходи, скеровані до поліпшення становища робітництва, є завдання, яке не можуть розв'язати навіть совітські публіцисти. Заробітня платня в СССР не підносилося в тій мірі, в якій ішов спадок

вартості карбованця і відбувся зріст цін. Вона в середньому в СРСР складає коло 150 карб. місячно. При цих умовах постачання по знижених цінах по картках, хай воно й було дуже недосконалим і неповним, — було поважним чинником, який підноси́в заробітню платню. Тепер, коли робітник всі продовольчі продукти буде примушений купувати по встановлених нині комерційних цінах, це буде означати дуже поважне зниження його реальної заробітньої платні. заробітня платня середнього робітника ледве буде вистачати на його особисте харчування, не кажучи вже про удержання родини; досить лише порівняти існуючі від нині ціни і наведеній розмір середньої заробітньої платні.

Коли совітський уряд пішов нині далі по шляху ліквідації карткової системи, хоч і був свідомий тих наслідків, які вона принесе для робітництва — тої групи, що її совітська влада без крайньої потреби не чіпає, — були для того, очевидно, дуже поважні причини. Ці причини полягають ні в чому іншому, як у вичерпанні тих засобів, що ними розпоряджала совітська влада для господарського будівництва, в необхідності шукати для нього нові джерела. Засоби для господарського будівництва за часів генеральної лінії походили в першу чергу з двох джерел. Це були, з одного боку, засоби, що одержувалися шляхом інфляції і, з другого боку, засоби, що постачалися селянством завдяки одібранню у нього хліба по мінімальних цінах. І одно, і друге джерело, як виявила практика, не давали можливості для безконечного поширення. Інфляція, хоч і були створені спеціальні теорії про неможливість зайвого випуску грошей при системі планової господарки, дуже скоро виявила свої згубні наслідки, від неї довелося відмовитися, довелося дати директиви про необхідність «бережного відношення до совітського карбованця». Переведення колективізації, яке мало на увазі збільшити кількість того збіжжя, що його одбирала держава, хоч і дійсно дало це збільшення, привело разом з тим до колосального підупаду витворчих сил сільського господарства, до катастрофи 1932 року; все це виявило необхідність більш обережного використання і цього джерела засобів. Доводиться отже, з одного боку, шукати нових джерел, з другого боку, — провадити жорсткий режим економії. Ліквідація карткової системи на продовольчі продукти задовольняє обом цим вимогам. Державна торгівля, яка продає продукти по цінах, що безмірно перевищують їхні заготовчі ціни для державних органів, стає джерелом значних прибутків. З другого боку, ліквідація всяких продовольчих додатків до заробітньої платні дає можливість для збільшення експлоатації робітника, для повної ліквідації «зрівняловки» і переходу в повному розмірі до оплати праці в залежності від степені її продукційности. А це в свою чергу дає можливість перестати будувати промисловість на основі системи урядових дотацій, що при вичерпанні фінансових можливостей влади є завданням першорядної ваги.

Ці заходи, з одного боку, можуть повести до певної санації совітської економіки, але, з другого боку, означають вони значне погіршення становища робітництва, всієї міської людности взагалі. Режим, що підірвав продукційні можливості селянства, починає все більше і все далі йти в напрямі погіршення становища робітництва. А проте СРСР все таки продовжує себе називати країною соціалізму, що твориться.

* * *

Совітська преса дуже рекламує успіхи в переведенні сільсько-господарської кампанії цього року. Справді, відомості, що вона їх подає, свідчать, що збір хлібів, їх молотіння, хлібозаготівлі, засів озимини і оранка на зябло цього року переведені і переводяться значно вчасніше, ніж було це за попередніх років. Докладнішому аналізу цих відомостей на ґрунті тих змін, що відбулися в сільському господарстві совітської України в останній час, ми присвятимо один з наших ближчих оглядів. На разі хотіли б ми лише підкреслити, що той оптимізм, який виявляє

совітська преса, і те захоплення, що їм вона переймається на основі вчаснішого переведення сільсько-господарських робіт, є що-найменше передчасними, коли вона в цих фактах хоче бачити доказ життєвості і доцільності сучасної системи совітського сільського господарства. Історія переведення колективізації вказує, що вона переводилася стихійно й безпланово в повному розумінні цього слова — самі керівники колективізації не знали, що й як вони мають робити в наспіх утворених в результаті суцільної колективізації колективах. Не диво отже, що при цих умовах сіяли вони аж до жнив, а хліб збирали до самого Різдва. За де-гілки років колективізаційної практики колхозні провідники проте де-чому мусіли навчитися, й первісний колективізаційний хаос мусів набратися певних форм більшого-меншого порядку. В результаті цього року сільсько-господарські праці виконано більш-менш в свій час, як в свій час вони виконувалися в селянському або давніше в кріпацькому господарстві. Але це є ще дуже малий доказ доцільності і життєвості сучасної колхозної системи. Для цього треба було б брати інші критерії і інші показники.

В. С.

3 преси

Н'ю-Йоркська «Свобода» приносить відомості про «державницьку маніфестацію української еміграції в Америці».

Судячи по газетних відомостях, ця маніфестація відбулася досить імпозантно. Про характер її можемо судити по статтях в «Свободі» з 5 вересня с. р. та по інтерв'ю пана Капустянського, що, будучи на маніфестації в уніформі генерала генерального штабу Армії Української Народної Республіки, по думці організаторів свята, мав, очевидно, репрезентувати Українську Армію. Це інтерв'ю ген. Капустянського вміщено в «Свободі» з 9 вересня, а в числі тієї газети з 3 вересня вміщено навіть життєпис генерала.

Думка організаторів про участь у святі уніформованого генерала не була злою. Масі це, як виявляється, дуже сподобалося. І фігурою цього «свадебного генерала», ролю якого не погано розиграв на маніфестації ген. Капустянський, здається, найбільше ентузіязму в масах і викликали ті, що свято влаштували.

Немає що говорити на цьому місці, що ген. Капустянський не представляв в Америці Української Армії і не був командирований на маніфестацію до Н'ю-Йорка українським генеральним штабом. Порвавши організаційні зв'язки з військовими організаціями, які б. військові Армії Української Народної Республіки створили на еміграції після ліквідації Армії, він тим самим викреслив себе з тих військових кадрів, які у нас тепер збереглися.

Про ідеологічний напрямок маніфестації скоріше можна судити по ідеологічному напрямку тих осіб, що її влаштували, ніж по тих звітах, які, появилися в «Свободі». Напрямок цей мав бути так званий «націоналістичний».

У зв'язку з цією маніфестацією виявляються цікаві речі. Наприклад:

«Американські українці є сьогодні одинокі, що можуть

свобідно й організовано заманіфестувати правдиві почування українського народу».

Хто б це міг сказати? І саме про американських українців, що багато з них навіть говорити по українськи не вміють.

І от, як такі, що відбивають правдиві почування українського народу, американські українці на маніфестації заявляють, що вони

«не йдуть укупі з ніякою політикою, що вимагає від українського народу зречення яких-небудь українських земель, або що відсуває вирішення справи української державності й самостійності, виставляючи програми тимчасового налагодження українського життя з окупантами шляхом досягнення певних концесій».

Вони навпаки, заявляють, що

«опущений усіми український народ приходить до переконання, що ніхто йому не допоможе, а тільки допоможе він собі сам, і то такою боротьбою з окупантами, з якої український народ мусть вийти побідником, або перестати жити».

Гарна фраза, на взірць тих, які любить говорить Мусоліні. Чому не плекати власні сили? І на кого в боротьбі нашої маємо найбільше лічити, як не на самих себе? Але чи можна рекомендувати народу «перестати жити»?

На цій же сторінці знайдемо, одначе, й інші погляди на справу. І читач не знає, що-ж властиво рекомендує «Свобода»? Говорячи про те, що перед ріжними можливостями, які можуть наступити, треба приготувляти українське громадянство, «Свобода» говорить, що

«Це приготувляння мусть полягати не у викликуванні настроїв, а в пригадуванні на обов'язок справжнього, реального діла. А цим ділом є зрозуміння конечности творення сили, з котрою ворог мусть би рахуватися».

А це вже цілком инша справа. Жаль тільки, що за цими словами не йдуть поки-що відповідні діла.

Єдино покликані в українському народі заманіфестувати справжні почування українського народу американські українці часом справедливо сумніваються в своїй силі:

«Инше питання, яку силу ми звідси, з Америки, можемо приготувати».

Бо перед усім, виявляється, що

«У першу чергу треба нам (американським українцям) подбати про витворення однодушности серед українського загалу в Америці».

І чи «свадебний генерал» не помилився, коли з авторитетним тоном у своєму інтерв'ю заявив, що

«Маніфестація викликала вже й викликатище дальше ши-

рокий відгомін і занепокоєння серед воргів. Московсько-комуністичні підголоски, а тако-ж поляки виступили проти загрози української небезпеки одним фронтом»...

Не треба й казати, що таке твердження неповажне. Можна собі лише представити повне задоволення як тих, так і других, що ті українські сили, які ведуть сьогодні нашу справу, не об'єднані і не йдуть разом, а що є щось, — а між тим і ті кола, розуміється, що маніфестацію (не сама маніфестація) влаштували, — що розбиває і зменшує наші сили.

* * *

В останньому числі двотижневика «Назустріч» з 1 листопада с. р. знаходимо теплі рядки, присвячені «Літописові Червоної Калини». Корисне і добре діло робить той часопис, якому можемо бажати і з свого боку як найширшого розвитку. Велика заслуга його в збереженні нашої військової традиції, кров'ю одновленої за часи визвольної боротьби. В розмові з редактором «Літопису Червоної Калини» п. Василем Софронівим-Левичським співробітник «Назустрічі» поставив по-між іншим питання таке:

«Чи не думаєте вийти по-за рямці історично-військово-визвольницької мемуаристики?»

— Ні. Думаю, що «Літопис» якраз тим тримається, що не перескакує на загально-військові, чи воєні і теми. Нова воєнна техніка і т. п. справи — це цікаві речі для чимало читачів, але про це все наше громадянство читає в «Житті і Знанні», а то й у щоденній пресі».

Признатися, трохи здивувала нас заява редактора «Літопису Червоної Калини». Ажже ми маємо спеціальні журнали, присвячені воєнній справі в її минулому й сучасному: більше, як десять год виходить «Табір», воєнно-науковий журнал, що стоїть на рівні сучасної воєнної науки. Самі за себе говорять солідні томи збірників «За Державність», що їх видає Українське Воєнно-Історичне Товариство. Певне, що ці журнали доходять і до редакції «Червоної Калини», що близько до серця бере історію українського війська новітньої доби. Думаємо, що і наше громадянство що-до загально-військових тем, воєнної техніки і спорідених з ними питань в цих журналах знайде все-ж більше, ніж в щоденній пресі.

* * *

Напівурядовий і дуже поширений в Німеччині берлінський часопис Der Judenkenner в ч. 32 з 25 вересня с. р. подає статтю про повстання й неславне закінчення гетьманату Скоропадського.

В цій статті, що доповнює собою статтю в попередньому числі газети про Берестейський мир, даються інформації про політичні події на Україні в 1917-18 рр., подається відомий текст зречення бувш. гетьмана П. Скоропадського (в якому він власноручно підкреслив

свою нездатність до проводу Українською Державою — «... Бог не дав мені сили...») та підкреслюється залежність влади П. Скоропадського від міжнародніх масонських та жидівських чинників.

Ця, написана з німецького станoviща, стаття свідчить до де-якої міри про переломові настрої супроти б. гетьмана в тих німецьких колах, які колись підтримували «скоропадщину».

* * *

Як повідомляють французькі газети, як, наприклад, *Le Jour*, *Le Journal* з 4 листопада с. р., в Ліоні відбулося засідання Т-ва Приятелів СССР. На зібранні тому пан міністр Едуард Еріо, разом з комуністичним лідером Вайян-Кутюр'є та паном Котом вихваляли французько-совітську дружбу. Їх справа. В те не втручаємося. Але панові міністри вгодно було, згадуючи про свої заслуги в справі визнання московського уряду, зміцнення зв'язків з ним і прийняття його до Ліги Націй, згадати і про

«народ совітський... Цьому народові я кажу» —

заявив пан міністр —

« — я тобі вірний».

Свого часу широко вславився навесь світ Ллойд Джордж із своїм «генералом Харьковим». Але тепер, як бачимо, славу його перейняв «приятель пана Літвінова». Це-ж йому належить честь відкриття «нації совітської».

Нема в світі ані совітського народа, ані совітської нації, але є народи, поневолені Москвою.

Річ тих чи інших держав трактувати і пактувати з тими урядами, з якими вони знаходять те потрібним, хоч би й з Москвою. Але раз на завжди слід дати чистий спокій народам, поневоленим Москвою: в цій історії вони Богу духа винні.

* * *

Паризький *L'Ami du Peuple* з 6 листопада с. р. приносить цікаву передовицю пера пана Роберта Валері-Радо під заголовком «Поговоримо трохи про Україну».

«Папір терпить усе, говорять, як, зрештою, й мова» —

починає свою статтю газета і одразу переходить до теми:

«Після безличного вихвалювання п. міністром Еріо минулої неділі в Ліоні московської терористичної диктатури, як народнього й демократичного уряду (яким би реготом вибух Ленін, який нічого, крім призирства, не мав для демократії, продукту дрібної буржуазії, як він думав, і капіталістичної циві-

лізації), L'Humanité *) надіється обірвати франко-німецькі переговори, гдичучи на сподох: Гітлер хоче захопити Україну!

Україна! Але хто її захопив перший. Хто її весь час тримає військовою силою, зневажаючи всі права, коли не ССРСР?

Ліга Націй, замість фальшиво толкувати артикули Пакту, зробила гірше, колиб примінила їх до циничної диктатури, що тримає під своїм чоботом тридцять мільйонів українців, яким вона визнала автономію».

Далі автор пояснює, що совітський уряд 4 грудня 1917 року признав був Українській Народній Республіці

«право відділитися од Росії»,

і як потім большевики віроломно зламали своє власне признання й зайняли Україну червоною армією. Говорячи потім про відзискання Києва українськими національними військами, згадує стаття про те, як незалежність України визнали Франція, Англія, Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія, Турція, Польща, Фінляндія, Латвія й Литва. А далі знову совітська окупація України, відомі бої 1920 року й т. д. — весь хід останнього періоду нашої оружно́ї визвольної боротьби наводить автор статті із рідким для чужинця знанням.

Продовжуючи, автор говорить:

«Але Україна ніколи не прийняла большевицької тиранії. Протягом двох літ Україна вела партизанську війну, потім перейшла до пасивного спротиву, що триває весь час. Червоний терор на Україні од 1917 до 1923 року нараховує 1.761.065 жертв. Ми не говоримо вже про примусові роботи, арешти, заслання до Сибіру або про голод 1932 й 1933 років, штучно створений в бувшій «житниці Росії», щоб дозволити ССРСР наповнити свої грошеві скрині валютою з продажу конфіскованого у населення хліба».

Переходячи далі до справ Ліги Націй, автор пише:

«Коли бачиш такого Літвінова, що сміє йти в судді для за-судження Італії перед Лігою Націй, питаєшся, чого чекає цей суворий трибунал, щоб зпочатку совітам поставити вимогу вивести їхні війська з України, автономію (незалежність? Ред.) якої формально ними було признано 18 літ тому. Потім можна буде говорити про автономію етіопської провінції Тігре»...

З приємністю нотуємо цей прояв у французькій пресі належного відношення до московської совітської влади.

* * *

Виходячи з турбот про добрі міжнародні відносини Франції, правительство Французької республіки 30 жовтня с. р. видало пресовий декрет-закон, який встановлює грошеву кару од 100 до 3000 фр. і

*) Комуністичний часопис у Парижі.

в'язницю від 3 місяців до 1 року за публічну зневагу шефів чужоземних держав, голів урядів їх та міністрів закордонних справ.

Уважаємо за потрібне подати про це до відома нашим читачам, бо не знаючи того їм трудно було б зрозуміти де-яку стриманість «Тризуба». Ми тепер позбавлені можливості своїми іменами називати де-які речі і прикладати справжні епітети до вичислених у декреті осіб з де-яких держав, хоч би в минулому являлися вони всьому світу відомими розбійниками і злодіями, а в сучасному — кровавими катами і світовими підпалачами.

Юрій Могалевський

29 жовтня с. р. у Львові на 59 році життя помер визначний артист-маляр і знаний громадський діяч Юрій Могалевський. Народився він у Романівці на Ольгопільщині. Закінчивши студії в середній школі, продовжив він їх в петроградській Академії Мистецтва. Учителював у гімназії в Катеринославі, а потім став директором комерційної школи там-же. Одночасно приймав він велику участь у праці в «Просвіті» та по інших українських установах. З початком революції бере Ю. Могалевський активну участь у визвольній боротьбі. Був членом Ради Республіки і активним оборонцем Центральної Ради. Співпрацював близько та приятелював з відомим отаманом Гулим. Перейшовши на еміграцію з Армією УНР, спочатку перебував в таборах, а потім (од 1922 р.) оселився у Львові, де, крім улюбленої своєї малярської праці, багато працював у Т-ві допомоги емігрантам з Великої України. Останнє за його працю іменувало його своїм почесним членом.

Як артист-маляр залишив по собі покійний велику спадщину. Малював він церкви в Угорську і Холоєві, каплиці в школах о. о. Редemptористів у Збоїсках і Голоску, разом з покійним Петром Холодним виконав мальовила у каплиці Духовної Семинарії. Перед смертю розпочав працю коло іконостасу церкви у Стрию. Крім того, виконав він силу цінних портретів (по-над 30) українських діячів — цивільних і військових — з часу визвольної війни. В музею у Катеринославі зберігається одна з найбільших його картин — «Козаки».

Співпрацював він у «Літературно-Науковому Вістнику» та в календарі «Дніпро», де вмістив цілу низку спогадів.

«Діло».

Вийшла нова книжка

Андрій Яковлів

Основи конституції Української Народньої Республіки

Видавництво «Меч», Париж 1925.

Ціна — 3 фр. Набувати в редакції «Тризуба» та у всіх його представників в інших країнах, в Бібліотеці ім. С. Петлори (41, Rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9-e) та в Українській Книжковій Агенції в Парижі.

Хроніка

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

— Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі мгла приємність вітати у себе професора І. Фещенка-Чопівського. Детально обдивився він Бібліотеку, читальню й Музей і ознайомився з сучасним їх станом. Дорогого гостя приймала Рада Бібліотеки, і пройшов час в милій товариській бесіді. По одвідинах проф. Фещенко-Чопівський зложив щедру жертву на Бібліотеку.

— «Наталка Полтавка» в Парижі. Казав колись Панас Саксаганський:

— Нема театральних п'єс ні старих, ні нових, а є п'єси, що написали їх автори талановиті, — вони вічні, а ті п'єси, що написані не по-мистецьки — ті найбільше бувають тимчасовими. Також нема і ролей великих або малих, а все тут залежить од того, як ту роль виконує актор.

«Наталка Полтавка» належить до театральної літератури вічної, незалежно від доби. Драму жіночого життя перенесено до сцени з українського побуту початку 19-го століття, вона зостається драмою і в сучасні дні, зворушує душу і серце глядача, хто б він не був і де б він не був. Мабуть тому то й прийшло так багато людей до не дуже великої сали Незалежного Українського Театру у Парижі у суботу 2-го листопаду, а реклами майже не було і ніякої — афішки на друкарській машині, та й годі.

Не легко досталося п. Шмалієві виставити цю п'єсу, але його нагородою стали гучні оплески та домагання глядачів повторювання окремих арій: ще та

й ще. Чудове тріо на слова нашого великого філософа Григорія Сковороди — «Де згода в сімействі» зворушили велику кількість слухачів, вигуки «bis» так і лунали по салі, дарма, що більшість мабуть і не знала, хто такий був Сковорода.

Загальне вражіння від «Наталки Полтавки» було дуже добре. Пані Горлевська з початку наче трохи хвилювалася (ознака справжньої артистки), але зараз-же ввійшла в свою роль і в діалогах, і в співках. Можна сказати, що салья цього театру була наче мала для її міцного, повного драматизму голосу. А одяг її, справді, був полтавський. Сам п. Шмалій в ролі Тертерванівського також дав живу людину — типового урядовця колишніх часів. Всі жести, вся повага, а також одяг та грим доводили, що актор дуже пильно продумав свою роль, і по своєму. Пані Підгурська — Терпелиха, справді, добре представила образ затурканої обставинами та убожеством Натальчиної матері. Іноді її розмова здавалася тихою, але як би вона голосила, то було б менше життєвої правди. П. Кононенко в ролі виборного спочатку викликав оплески своєю піснею «Дід рудий, баба руда». Але надалі наче змінив тон, іноді, як то кажуть, «передавав куті меду». П. Топольський — Микола, — мабуть, колись буде добрим актором, чути було, як подобається йому його роля, але трохи поспішав у діалогах. Що-до ролі Петра, то п. Солонар намалював драму свого сепця більше чудовим своїм тенором, ніж жестами або мімікою. Постійна акомпаніаторша майже всіх українських вистав та концертів у Парижі п. Гораїнова дуже добре виконала своє завдання.

Загальне вражіння від спектакля таке, що це вже не аматори, і що довів їх гру до справжніх акторів упертий талановитий режисер.

У перервах глядачі тільки й розмовляли, що про окремих персонажів. Між глядачами були і французи, і українці, — як наддніпрянці, так і галиччане, — а тако-ж чимало так зв. «малоросів». Така вистава — це дуже добра пропаганда української ідеї та нашого національного руху.

Трудне й велике діло робить п. Шмалій, і викреслити його імені із загальної праці української еміграції ніяк не можна. І як би побачив з того світу оцю виставу небіжчик М. Кропивницький, то мабуть би вимовив:

— Добре, синку, добре!...

Ще можна додати, що глядачі паризькі — це публіка сувора і на оплески скупа, бо за 15 літ еміграції бачила чимало чого доброго, але в Незалежному Театрі Шмалія не поскупилися, і повнісенька саяла вітала акторів і всю виставу дуже гаряче.

Борис Лазаревський.

— Культурно-Філософський Гурток у Парижі. В среду 30 жовтня с. р. в Парижі відбулася перша доповідь з наміченого Гуртком програму — доповідь голови Гуртка п. Даниленка на тему «Дух Сквороди в українській культурі та його місце у світовій філософії». Доповідь зібрала чималу аудиторію, здебільшого представників молодшої генерації.

Докладчик на протязі години з половиною висвітлив перед слухачами могутню постать українського філософа, зміст його вчення, широко подав його думки на життя і його прояви, ілюструючи їх багатим матеріалом, творами як самого філософа, так і численних авторів про нього, і врешті схарактеризував видатну фігуру з українського вісімнадцятого століття, яка випередила на століття своє оточення і своїх сучасників та зайняла в світовій філософії видатне місце. Зо всім багатим ма-

теріялом докладчик справився пре-прекрасно, виявивши глибоку ерудицію й уміння користатися тим матеріалом. Добрий був тако-ж метод самого викладу, який пройшов в стисло академічному тоні.

По докладі відбулися дискусії, які, треба одзначити, по своєму характеру й тону не відповідали характеру і тону докладу, бо вийшли з рямців академічності, перенеслися в площину вимог сучасності, і де-які опоненти (п. п. Косач та Зубок-Мокієвський) просто зріклися Сквороди, в особі якого не бачили ані «велетня духа», ані «апостола боротьби». Зовсім не до речі був виступ якогось «тоже українця», який більше турбувався за долю «вселов'яньства», ніж за тему докладу.

Треба побажати Гуртку успіху в дальшій його роботі, а одночасно треба тако-ж побажати і членам Гуртка, і всім, хто буває на його докладах, зрозуміння дискусійної дисципліни, зрозуміння вартості, так би мовити, «колективного думання» над даною темою.

К.

— Наступна товариська бесіда в редакції «Тризуба» має відбутися в неділю 10 листопада с. р. Чистий прибуток од бесіди піде на влаштування іконостасу в Українській Православній Церкві у Парижі.

В Польщі.

— В клубі «Прометей». 31 жовтня с. р. в клубі «Прометей» відбулася доповідь професора д-ра Ольгерда Гурки — «Занепад і відродження народів». Цією доповіддю в клубі «Прометей» одкрито біжучий сезон.

Для молоді тих народів, що входять до складу Клубу «Прометей», проєктується відкриття курсу «Політичної пропаганди і її техніки». В розкладі лекцій і практичних вправ знаходимо наступні теми: «Підстави культурно-політичної пропаганди» — проф. Р. Смаль-Стоцький, «Техніка пропаганди» і «Підстави ре-

торики» — проф. Р. Смаль-Стоцький», «Преса і її організація» — проф. Васовський, «Техника провадження зібрань» — інж. Л. Панасенко, та ін.

— Мистецький Гурток «Спокій». В Українському Мистецькому Гуртку «Спокій» у Варшаві 27 жовтня с. р. відбулося засідання, на якому п. П. Холодний поділився своїми враженнями з подорожі до Італії та Франції.

— Самоосвітня праця українських старшин. Відбулися організаційні збори і кілька зібрань «Гуртка самоосвіти старшин Армії УНР», на яких зачитуються доповіді на актуальні військові теми. Гурток керується Радою, в склад якої входять: ген. В. Куш — голова Ради, полк. О. Вишнівський, підполк. С. Білодуб — члени Ради, і підполк. Ю. Науменко — секретар Ради.

— В Союзі Українок-Емігранток у Варшаві 23 жовтня с. р. відбулися загальні збори членкинь.

В Бельгії.

— Свято 1 листопада в Брюсселі. Заходами Т-ва б. Українських Вояків у Бельгії одсвятковано свято 1 листопада. Почалося свято урочистою службою Божою та панахидою в місцевій греко-католицькій каплиці св. Володимира за поляглих на полі слави. Потім відбулася святочна академія, на якій вступне слово сказав п. Цапко та промови виголосили — ген. М. Омелянович-Павленко і п. Я. Олексюк, голова Т-ва «Незалежна Україна» в Брюсселі.

Роковини смерті Алі Мардан бей Топчибаші.

3-го листопаду с. р. о год. 15-й в паризькій мусульманській мечеті, в роковини смерті Алі Мардан бей Топчибаші, голови Азербейджанської Делегації, відбулася заупокійна служба, на якій були представлені всі народи Кавказу, а тако-ж Україна

і Туркестан. В повному складі був присутнім Комітет Дружби Народів Кавказу, Туркестану й України.

Лист до Редакції.

ВШПане Редакторе!

Жорстоке злиденне життя, нечуваний визиск, жалюгідна відсталість під кожним оглядом од культурних народів спонукали нас, молодь, шукати рятунку і спосіб боротьби проти всіх лих, які є наслідком безпросвітної темноти.

Хочемо освіти, котра перемінить нас на інших людей, дала нам свідомість, що й ми такі люде як інші, що і нам належаться такі самі права, як іншим людям. Хочемо бути свідомими господарями своєї праці і свого добра.

Свої думки і ширі бажання почали ми від недавна переводити в діло. 30 липня 1935 року заложили ми Українську Бібліотеку ім. Симона Петлюри, де хочемо зібрати потрібну нам літературу. Але на дорозі того гарячого бажання стоїть велика і наразі непереможна перешкода: не маємо книжок, часописів, господарських журналів і т. и., котрі нас вивели б на просту дорогу, дали б необхідне знання, ту духову зброю в боротьбі з противностями життя, і не маємо на ту ціль ніяких фондів.

Тому сердечно вас просимо по своїй спроможності допомогти нам. Чим будь допомогти в цих місяцях — жовтні і листопаді. Всьому будемо раді і щиро подякуємо за таку поміч.

А колись і ми могли б тим-же самим віддячити своїм братам, що потребували б такої самої помочі.

В Хотині, 20 жовтня 1935 р.

Управа Української Бібліотеки ім. С. Петлюри (при «Просвітянській Хаті»):

Прокіп Герцига (—), голова, підпис нечиткий, Либорський Михайло (—), Іван Шарун (—) та П. Шарун (—) — члени президії, секретарь — (підпис нечиткий).

Українське Товариство Допомоги Інвалідам

Львів, вулиця Потоцького ч. 48.

Листопад — місяць українських інвалідів!

Кожного року звертаємося в місяці листопад із закликом до громадянства за допомогою для наших інвалідів. І тепер знову, вже 17-ий раз, простягаємо руку в імені 2.000 інвалідів українського війська.

Мабуть саме тому, що вже 17-ий раз із черги простягаємо руку до українського громадянства, наші заклики не роблять більшого враження, не мають належного успіху. Чим далі віддаляємося від славної минувшини, чим більше ваготіє на нас тверда буденна дійсність, тим менше чутким стає українське громадянство на недолю своїх інвалідів, тим більше байдужіє до своїх борців.

А доля наших інвалідів не кращає, але з кожним днем гіршає. Надходить старість, відновлюються давні рани, а українські інваліди не мають виглядів не тільки на скромне забезпечення останніх днів життя, але навіть треба боятися, що вже завтра не будуть мати шматка хліба для себе, для рідні, не зможуть заспокоїти найконечніших потреб: лікування, протез, одягу і взуття, що бувші герої кінчатимуть свої дні в голоді і холоді.

Тому створення можливих життєвих відносин принайменше для найтяжчих інвалідів українського війська, це неминуча konieczність. І байдужність громадянства в тій справі принесе нам сором. 120.000 золотих річно на інвалідів мусьть українське громадянство зложити.

Не скидайте того обов'язку на інших. Кожний нехай від себе його виконає.

У першій мірі пригадаємо цей обов'язок товаришам по зброї, бувшим старшинам та стрільцям Української Армії, що самі перейшли воєнне лихоліття. Долю останків Української Армії кладемо на серце і тим, що — по волі, чи неволі — стояли далі від оружної борні.

Тепер ще можна показати себе не на словах, а на ділах!

У місяці листопаді прийдіть з допомогою нашому Товариству, що знесильоється, несучи поміч інвалідам. Засоби вичерпуються, збірки жертв дають що-раз менше — забезпечення інвалідів загрожене.

Не можемо допустити до того, щоб інваліди Української Армії гинули з голоду, чи передчасно вмірали від невилікуваних ран.

На сторожі окалічлених борців за волю стоїть честь нації!

Український інвалід не даром ждатиме на вашу допомогу!

Головна Рада

Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові.

Адреса Товариства: **Ukrainian Invalid's Help Association.**

L w o w , P o t o c k o h o 4 8 . — P o l a n d .

Український Незалежний Театр

під режисурою П. Шмалія

влаштує 16 листопада с. р. в салі Hauche, 15, av. Hauche, метро Etoile

Виставу-концерт

на користь Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі та української дитячої школи в Парижі.

В концертній частині візьмуть участь: оперова співачка пані Антоновичева, пані З. Горлівська, оперовий співак п. Кошлаков, пп. Топольський і Солонар. Акомпанюватиме пані Горайнова.

По концерті виставлено буде водевіль на одну дію Васильченка

Куди вітер віє

Після вистави баль до ранку. Струнна оркестра. Дешевий буфет.

Подробиці в афішах і програмах.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагує — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.